

Συλλογή της Νομολογίας

Υπόθεση C-228/18

Gazdasági Versenyhivatal

κατά

Budapest Bank Nyrt. κ.λπ.

(αίτηση του Κύρια για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως)

**Απόφαση του Δικαστηρίου (πέμπτο τμήμα)
της 2ας Απριλίου 2020**

«Προδικαστική παραπομπή – Ανταγωνισμός – Συμπράξεις – Άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ – Συστήματα πληρωμών με κάρτα – Διατραπεζική συμφωνία με την οποία καθορίζεται το επίπεδο των διατραπεζικών προμηθειών – Συμφωνία περιοριστική του ανταγωνισμού τόσο εκ του αντικειμένου όσο και εκ του αποτελέσματος – Έννοια του περιορισμού του ανταγωνισμού ως “εκ του αντικειμένου”»

1. Προδικαστικά ερωτήματα – Αρμοδιότητα του Δικαστηρίου – Όρια – Γενικά ή υποθετικά ερωτήματα – Έλεγχος από το Δικαστήριο της αρμοδιότητάς του
(Άρθρα 101 § 1 και 267 ΣΛΕΕ)

(βλ. σκέψεις 29-31)

2. Συμπράξεις – Νόθευση του ανταγωνισμού – Κριτήρια εκτιμήσεως – Αντικείμενο αντίθετο προς τους κανόνες ανταγωνισμού – Επαρκής διαπίστωση – Εξέταση των αποτελεσμάτων – Επιτρέπεται
(Άρθρο 101 § 1 ΣΛΕΕ)

(βλ. σκέψεις 39-44)

3. Συμπράξεις – Νόθευση του ανταγωνισμού – Κριτήρια εκτιμήσεως – Διάκριση μεταξύ περιορισμών ως εκ του αντικειμένου και ως εκ του αποτελέσματος – Περιορισμός ως εξ αντικειμένου – Αρκούντως επιβλαβής για τον ανταγωνισμό παράβαση – Εκτίμηση
(Άρθρο 101 § 1 ΣΛΕΕ)

(βλ. σκέψεις 59, 69, 75, 78, 79, 82, 83)

4. Συμπράξεις – Νόθευση του ανταγωνισμού – Διατραπεζική συμφωνία περί καθορισμού ενιαίου επιπέδου διατραπεζικών προμηθειών που επιβάλλονται επί των πράξεων πληρωμών με κάρτα – Αντικείμενο αντίθετο προς τους κανόνες ανταγωνισμού –

Κριτήρια εκτιμήσεως – Εξατομικευμένη και συγκεκριμένη εξέταση, εκ μέρους του εθνικού δικαιοδοτικού οργάνου, του περιεχομένου και του σκοπού των συμφωνιών καθώς και του οικονομικού και νομικού πλαισίου
(Άρθρο 101 § 1 ΣΛΕΕ)

(βλ. σκέψεις 60-65, 69-86)

5. *Συμπράξεις – Απαγόρευση – Παραβάσεις – Καθορισμός τιμών – Έννοια – Διατραπεζική συμφωνία περί καθορισμού ενιαίου επιπέδου διατραπεζικών προμηθειών που επιβάλλονται επί των πράξεων πληρωμών με κάρτα – Πλειάδα σκοπών – Συνέπειες*
(Άρθρο 101 § 1 ΣΛΕΕ)

(βλ. σκέψεις 69-86)

Σύνοψη

Με την απόφαση Budapest Bank κ.λπ. (C-228/18), η οποία εκδόθηκε στις 2 Απριλίου 2020, το Δικαστήριο διευκρίνισε τα κριτήρια που εφαρμόζονται για τον καθορισμό του αν οι συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σχετικά με τις προμήθειες που επιβάλλονται επί των πράξεων πληρωμών με κάρτα συνιστούν πρακτικές ή συμφωνίες που έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, οι οποίες απαγορεύονται από το άρθρο 101 ΣΛΕΕ.

Το Κúria (Ανώτατο Δικαστήριο, Ουγγαρία) υπέβαλε στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Gazdasági Versenyhivatal (αρχής ανταγωνισμού, Ουγγαρία) και δύο παρόχων υπηρεσιών πληρωμών με κάρτα, της Visa και της MasterCard, καθώς και έξι πιστωτικών ιδρυμάτων σχετικά με απόφαση που εξέδωσε το 2009 η εν λόγω αρχή ανταγωνισμού. Με την απόφαση αυτή, η αρχή ανταγωνισμού διαπίστωσε, μεταξύ άλλων, την ύπαρξη αντίθετης προς τον ανταγωνισμό συμφωνίας αφορώσας τις λεγόμενες «διατραπεζικές» προμήθειες και, ως εκ τούτου, επέβαλε σε επτά από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που μετείχαν στη συμφωνία καθώς και στη Visa και στη MasterCard πρόστιμα διαφόρων ποσών.

Βάσει των στοιχείων που παραθέτει το εθνικό δικαστήριο, οι διατραπεζικές προμήθειες είναι ποσά που πρέπει να καταβάλουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τα οποία παρέχουν στους οικονομικούς φορείς τερματικά πληρωμών (στο εξής: αποδέκτριες τράπεζες) στους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς που εκδίδουν κάρτες πληρωμών (στο εξής: εκδότριες τράπεζες), ως μέλη του συστήματος πληρωμών που προτείνει η Visa ή η MasterCard, όταν πραγματοποιείται πράξη πληρωμής με κάρτα. Επτά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που αντιπροσωπεύουν το σημαντικότερο τμήμα των σχετικών εθνικών αγορών συμφώνησαν, τον Απρίλιο του 1996, για τον καθορισμό, ανά κατηγορία επιχειρηματιών, του ελάχιστου επιπέδου της προμήθειας υπηρεσιών που θα καταβάλλουν οι επιχειρηματίες αυτοί. Τον Οκτώβριο του 1996 συνήφθη δεύτερη συμφωνία (στο εξής: συμφωνία για την ενιαία διατραπεζική προμήθεια), η οποία αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγματεύσεως για λογαριασμό της Visa και της MasterCard, με σκοπό την εναρμόνιση του επιπέδου των διατραπεζικών προμηθειών που οφείλονταν στο πλαίσιο των δύο αυτών συστημάτων πληρωμών. Κατόπιν της εξετάσεως της συμφωνίας για την ενιαία διατραπεζική προμήθεια, η αρχή ανταγωνισμού δέχθηκε, για την περίοδο από την ημερομηνία προσχωρήσεως της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την ύπαρξη παραβάσεως του άρθρου 101 ΣΛΕΕ όσον αφορά το σύνολο των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που προσχώρησαν διαδοχικά στη συμφωνία για την ενιαία διατραπεζική προμήθεια, καθώς και όσον αφορά τη Visa και τη MasterCard. Κατά την εν λόγω αρχή, ο καθορισμός ενιαίου επιπέδου και

ενιαίας δομής της εφαρμοστέας διατραπεζικής προμήθειας και, όσον αφορά τη Visa και τη MasterCard, ο καθορισμός ενός πλαισίου προς τον σκοπό αυτό με τον αντίστοιχο εσωτερικό κανονισμό τους, συνιστούν συμφωνία εμπίπτουσα στην απαγόρευση του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, καθόσον όχι μόνον έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, αλλά επιπλέον έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού.

Το Δικαστήριο έκρινε, κατ' αρχάς, ότι το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ δεν αντιτίθεται στο να θεωρηθεί ότι μια αντίθετη προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορά έχει συγχρόνως ως αντικείμενο και ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής. Κληθέν να διευκρινίσει τη σχέση μεταξύ των δύο αυτών κατηγοριών περιορισμών του ανταγωνισμού, το Δικαστήριο υπενθύμισε ότι ο συντονισμός μεταξύ επιχειρήσεων συνεπάγεται ως «εξ αντικειμένου» περιορισμό του ανταγωνισμού όταν είναι, αυτός καθ' εαυτόν, αρκούντως επιβλαβής, χωρίς να χρειάζεται να εξεταστούν τα αποτελέσματά του επί του ανταγωνισμού. Εντούτοις, όταν μία και η αυτή συμπεριφορά θεωρείται ότι έχει τόσο ως αντικείμενο όσο και ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού, εναπόκειται στην αρμόδια αρχή ή στο αρμόδιο δικαστήριο να τεκμηριώσει τις σχετικές διαπιστώσεις της/του με τα αναγκαία αποδεικτικά στοιχεία και να διευκρινίσει σε ποιο βαθμό τα εν λόγω αποδεικτικά στοιχεία αφορούν το ένα ή το άλλο είδος περιορισμού που διαπιστώθηκε κατ' αυτόν τον τρόπο.

Στη συνέχεια, το Δικαστήριο εξέτασε το ζήτημα του χαρακτηρισμού που μπορεί να δοθεί στην επίμαχη συμφωνία υπό το πρίσμα του άρθρου 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, όχι χωρίς να υπενθυμίσει προηγουμένως ότι η τελική εκτίμηση επί του ζητήματος αυτού εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο.

Το Δικαστήριο επισήμανε εκ προοιμίου, λαμβανομένου υπόψη του περιεχομένου της συμφωνίας για την ενιαία διατραπεζική προμήθεια, ότι η συμφωνία αυτή καθόρισε ενιαίο ποσό για τις διατραπεζικές προμήθειες που καταβάλλουν οι αποδέκτριες τράπεζες στις εκδότριες τράπεζες για τις πράξεις πληρωμών με κάρτα ενός εκ των συστημάτων πληρωμών, πλήττοντας τοιούτοτρόπως ένα στοιχείο ανταγωνισμού τόσο μεταξύ των δύο εξεταζόμενων συστημάτων πληρωμών όσο και μεταξύ των αποδεκτριών τραπεζών. Το Δικαστήριο παρατήρησε πάντως ότι, μολονότι η επίμαχη συμφωνία δεν καθόρισε ευθέως τις προμήθειες επί παρεχόμενων υπηρεσιών, εντούτοις ένας περιορισμός ως «εκ του αντικειμένου» θα μπορούσε να γίνει δεκτός αν μια τέτοια συμφωνία έπρεπε να θεωρηθεί ότι συνιστά έμμεσο καθορισμό τιμών κατά την έννοια του άρθρου 101, παράγραφος 1, στοιχείο α', ΣΛΕΕ ή ισοδύναμη βλαπτική συμπεριφορά για τη λειτουργία του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς.

Ωστόσο, αφού διαπίστωσε ότι από τα στοιχεία που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο σχετικά με το περιεχόμενο της συμφωνίας δεν προέκυπτε κατ' ανάγκην ο επιβλαβής για τον ανταγωνισμό χαρακτήρας που απαιτείται για τον χαρακτηρισμό της ως περιορισμού ως «εκ του αντικειμένου», το Δικαστήριο εξέτασε τα στοιχεία που είχε στη διάθεσή του σχετικά με τους σκοπούς που επιδιώκονται με τη συμφωνία για την ενιαία διατραπεζική προμήθεια. Λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων αυτών, το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν μπορούσε να αποκλειστεί το ενδεχόμενο ο επιδιωκόμενος με τη συμφωνία για την ενιαία διατραπεζική προμήθεια σκοπός να μην συνίσταται στη διασφάλιση ενός ελάχιστου ορίου των προμηθειών, αλλά στη διασφάλιση ορισμένης ισορροπίας μεταξύ των δραστηριοτήτων «εκδόσεως» και «αποδοχής» εντός εκάστου των εξεταζόμενων εν προκειμένω συστημάτων πληρωμών με κάρτα. Συναφώς, το Δικαστήριο έκρινε κρίσιμο το γεγονός ότι τα συμβαλλόμενα στη συμφωνία μέρη περιελάμβαναν τόσο τις εκδότριες τράπεζες όσο και τις αποδέκτριες τράπεζες. Αν, όμως, από τους ελέγχους που πρέπει να διενεργήσει επί του σημείου αυτού το εθνικό δικαστήριο προέκυπτε ότι η συμφωνία για την ενιαία διατραπεζική προμήθεια είχε ως συνέπεια, εξουδετερώνοντας τον ανταγωνισμό μεταξύ

των δύο υπό εξέταση συστημάτων πληρωμών με κάρτα σε σχέση με τις διατραπεζικές προμήθειες, την ενίσχυση του ανταγωνισμού όσον αφορά άλλα χαρακτηριστικά των συστημάτων αυτών, τούτο θα απαιτούσε, κατά το Δικαστήριο, εκτίμηση του ανταγωνισμού που θα υφίστατο στην εξεταζόμενη αγορά αν δεν είχε υπάρξει η συμφωνία για την ενιαία διατραπεζική προμήθεια και, ως εκ τούτου, ανάλυση των αποτελεσμάτων της συμφωνίας αυτής.

Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν είχαν υποβληθεί στην κρίση του επαρκή στοιχεία που να του παρέχουν τη δυνατότητα να καθορίσει αν η εξουδετέρωση του ανταγωνισμού έναντι των διατραπεζικών προμηθειών αποτελούσε, αυτή καθ' εαυτήν, σαφή ένδειξη ότι η συμφωνία για την ενιαία διατραπεζική προμήθεια ήταν αρκούντως βλαπτική για τον ανταγωνισμό ώστε να μην απαιτείται εξέταση των αποτελεσμάτων της, τούτο δε τόσο ως προς τον ανταγωνισμό μεταξύ των δύο συστημάτων πληρωμών με κάρτα όσο και ως προς τον ανταγωνισμό στην αγορά αποδοχής συναλλαγών. Το Δικαστήριο υπογράμμισε ότι τυχόν περιστολή, μέσω της συμφωνίας για την ενιαία διατραπεζική προμήθεια, της ωθήσεως σε υψηλότερα επίπεδα των διατραπεζικών προμηθειών που θα προκαλείτο αν δεν υπήρχε η συμφωνία ήταν εντούτοις κρίσιμη για την εξέταση της υπάρξεως περιορισμού απορρέοντος από τη συμφωνία αυτή.

Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 101, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι διατραπεζική συμφωνία ορίζουσα ενιαίο ποσό διατραπεζικής προμήθειας η οποία εισπράττεται, όταν πραγματοποιείται πράξη πληρωμής με κάρτα, από τις εκδότριες τράπεζες τέτοιων καρτών δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως συμφωνία έχουσα «ως αντικείμενο» την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, εκτός εάν η συμφωνία αυτή, λαμβανομένων υπόψη της διατυπώσεώς της, των σκοπών της και του πλαισίου της, μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι αρκούντως βλαπτική για τον ανταγωνισμό ώστε να χαρακτηριστεί με τον τρόπο αυτόν, όπερ εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.